

ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ
ЗМАГАНЬ З ФЕХТУВАННЯ

Ваулін Олександр, Пітин Мар'ян, Задорожна Ольга
Львівський державний університет фізичної культури

Аннотация

Стаття посвячена определению основных средств оценивания организации соревнований по фехтованию. Установлено, что в сфере физической культуры и спорта методики SWOT-анализ, PEST-анализ и SMART-анализ использовались для разработки концептуальных основ для успешного и динамичного развития фехтования в спортивных школах в Украине, анализа конкурентоспособности фитнес клубов, формирования общей картины факторов макросреды, которые имеют наибольшее влияние на функционирование ДЮСШ. Перспективными направлениями в оценивании считается определение сильных и слабых сторон в организации соревнований по фехтованию, а также возможностей и угроз их проведения. Также при учете политических, экономических, социальных и технологических факторов возможно определение всех аспектов, которые влияют на организацию соревнований по фехтованию.

Ключевые слова: средства, экономическая эффективность, соревнования, фехтование.

Annotation

The article is devoted to the definition of main means of organization of fencing competitions evaluation. It was established that in the field of physical culture and sports methods of SWOT analysis, PEST analysis and SMART analysis were used to develop conceptual foundations for the successful and dynamic development of fencing in sports schools of Ukraine, the analysis of competitiveness of fitness clubs, the formation of a general situation of macro-factors which have the highest influence on the functioning of the sports school. Prospective areas for evaluation of fencing competitions are the determination of strength and weakness of the organization, as well as opportunities and threats of their conduction. Also, taking into account political, economic, social and technological factors, it is possible to identify all aspects that influence on the organization of fencing competitions.

Key words: means, economic efficiency, competitions, fencing.

Постановка проблеми. Зміни які відбуваються під впливом глобальних факторів спорту, таких як комерціалізація та професіоналізація, стосуються всіх компонентів спортивної діяльності (правил змагань, підготовки спортсменів, організації та проведення змагань) [1, 2, 3].

На сьогодні існує велика кількість різноманітних методик, за допомогою яких здійснюється планування та контроль за різноманітними процесами та організаціями у бізнесі, економіці та інших сферах суспільного життя. На даний момент, існує потреба у створенні або пристосуванні вже існуючих методик у тих сферах, на які здійснюється економічна експансія. В тому числі, до цих сфер відноситься сфера спорту та фізичної культури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі становлення та розвитку видів спорту в сучасних умовах в Україні присвячено наукові праці О.В. Борисової, І.С. Павлюк, М.В. Терещук та ін., що спрямовані на вивчення окремих складових цієї проблеми [1, 2, 3].

На основі аналізу наукової і методичної літератури нами було визначено, що основними методиками, які використовуються для дослідження організацій та процесів є: SWOT-аналіз, PEST-

аналіз та SMART-аналіз.

Методику SWOT-аналіз використовували у своїх дослідження такі фахівці: Дрюков О.В., який на основі цього методу розробив концептуальні основи для успішного і динамічного розвитку фехтування у спортивних школах в Україні [4, 5]; Салахова Е.К., яка здійснила аналіз конкурентоспроможності фітнес-клубів; Путятіна Г.М. та Серета Н.В., які під час свого дослідження використовували маркетингову методику дослідження макросередовища PEST-аналіз, що дозволило їм сформувавши загальну картину факторів макросередовища, які мають найбільший вплив на функціонування ДЮСШ [6, 7].

Мета дослідження: визначити основні засоби оцінювання організації змагань з фехтування.

Результати дослідження та їх обговорення. На основі аналізу наукової та методичної літератури нами було визначено, що основними методиками, які використовуються для дослідження організацій і процесів, є: SWOT-аналіз, PEST-аналіз та SMART-аналіз.

Також під час аналізу були проаналізовані такі методики, як GAP-аналіз, SNW-аналіз та «5 сил Портера» але, враховуючи їх особливості та напрям їх використання, вони не можуть бути застосовані до оцінювання організації змагань з фехтування.

Було також визначено, що найпопулярнішим з методик стратегічного аналізу і планування розвитку різноманітних об'єктів та процесів є SWOT-аналіз.

SWOT-аналіз – метод стратегічного планування, що полягає у виявленні факторів внутрішнього і зовнішнього середовища організації та поділі їх на чотири категорії:

Strengths (сильні сторони). Ознака того, в чому було досягнуто успіху, або особливість, що надає додаткові можливості;

Weaknesses (слабкі сторони).

Відсутність важливих елементів функціонування об'єкта, недоліки у порівнянні з іншими організаціями;

Opportunities (можливості). Вони вказують на сприятливі можливості, які можна використати для отримання певних переваг;

Threats (загрози). Елементи, що можуть здійснювати негативний вплив на діяльність об'єкту [8].

На основі цієї методики Дрюков О.В. розробив концептуальні основи для успішного і динамічного розвитку фехтування у спортивних школах в Україні. Дослідник визначив сильні та слабкі сторони у діяльності ДЮСШ, потенційні зовнішні загрози і сприятливі можливості та їх оцінку [4].

Важливо зазначити те, що перелік основних факторів, які можна віднести до сильних і слабких сторін, а також до можливостей та загроз зовнішнього середовища, що ранжуються за значущістю – повністю формувався експертами.

SWOT-аналіз – це універсальний метод стратегічного аналізу, і його можна застосовувати до будь-яких організацій для побудови стратегії в різних галузях діяльності [9].

Автором було доповнено та розширено існуючі розробки щодо стратегічного аналізу і планування розвитку об'єктів на підставі методології SWOT-аналізу для побудови ефективної стратегії розвитку видів спорту у галузі фізичної культури і спорту.

Ми вважаємо, що цю методику можна використовувати і при оцінюванні організації та проведення змагань з фехтування, адже за допомогою сильних та слабких сторін можливо визначити основні чинники, на які необхідно акцентувати увагу при організації змагань, і ті, які необхідно компенсувати за допомогою інших чинників.

На основі SWOT-аналізу дослідник Салахова Е.К., здійснила аналіз конкурентоспроможнос-

ті фітнес-клубів. Такий аналіз проводився шляхом порівняння основних показників діяльності конкретного фітнес-клубу з конкурентами, які присутні на цьому ж ринку послуг. Співставлення основних показників економічної ефективності дає можливість виявити слабкі та сильні сторони в діяльності клубу, в порівнянні з конкурентами та світовими лідерами в аналогічному бізнесі.

На нашу думку, при аналізі усіх економічних показників, – які беруть участь в організації змагань в Україні та поза її межами, можна знайти основні можливості, які дозволяють використовувати додаткові фінансові резерви організаторів і максимально ефективно розподілити джерела доходів і статті видатків на змаганнях [10].

Технологія використання SWOT-аналізу передбачає:

- складання списку сильних і слабких сторін;
- складання списку ризиків і можливостей;
- встановлення зв'язків між різними елементами списку;
- позиціонування різних варіантів.

Але на цей час не було створено чи пристосовано зазначену методику до процесу планування змагань. Варто сказати, що при визначенні сильних і слабких сторін, а також можливостей і загроз присутня певна суб'єктивність. Оцінювати сильні та слабкі сторони необхідно у порівнянні з конкурентами.

Дослідники Путятіна Г.М. і Серета Н.В. під час свого дослідження використовували маркетингову методику дослідження макросередовища PEST-аналіз. Цей метод застосовувався для дослідження політичних (P), економічних (E), соціальних (S) і технологічних (T) факторів, які впливають на ефективне функціонування ДЮСШ [6].

У результаті проведеного PEST-аналізу ДЮСШ сформовано загальну картину факторів

макросередовища, які мають найбільший вплив на функціонування ДЮСШ: стан здоров'я дітей і підлітків віком 6–23 роки; фінансування ДЮСШ; вдосконалення нормативно-правової бази; кількість ЗМІ, які освітлюють спортивні події та популяризують ФКС; ефективна та якісна робота ВНЗ фізкультурного-профілю; клімато-географічні умови [7].

Нами планується використати цю методику для визначення факторів макросередовища, які мають найбільший вплив на процес організації та проведення змагань з фехтування в Україні. До політичних факторів можна віднести: рівень підтримки спорту державою, законодавча база, яка регулює процес організації та проведення спортивних змагань тощо.

Політична ситуація вивчається, тому що вона регулюється владою, яка, в свою чергу, визначає середовище організації і отримання нею ключових ресурсів для її діяльності. Основна причина вивчення економіки – це створення картини розподілу ресурсів на певному рівні, яка є найважливішою умовою діяльності організації. Не менш важливі переваги визначаються за допомогою соціального компонента PEST-аналізу. Останнім чинником є технологічний компонент. Метою його дослідження прийнято вважати виявлення тенденцій у технологічному розвитку, які часто є причинами змін.

Ймовірність застосування PEST-аналізу може бути пов'язано з визначенням факторів спортивних змагань, узагальнених нами в попередніх дослідженнях [10].

На прикладі спортивних змагань це можуть бути такі економічні та організаційні фактори: кількість днів проведення; кількість учасників; місце проведення (основної частини та фіналів); система визначення переможця; винагорода; витрати на безпосередню організацію; додаткові

послуги (спортсмени і глядачі); оплата суддів; пільгові умови реєстрації; пільгові умови участі; реалізація квитків; спонсорська допомога; стартовий внесок; шоу-програми, витрати на власне майно, витрати на оренду фехтувального обладнання, витрати на оренду залу, витрати на оплату послуг [11, 12].

На нашу думку, до соціальних факторів можна віднести: зміни в базових цінностях, зміни в стилі і рівні життя, демографічні зміни, вплив ЗМІ, популярність виду спорту.

Ми припускаємо, що при організації змагань з фехтування до технологічних факторів можна віднести фехтувальне обладнання, забезпечення змагань аудіо- та відео- технікою.

Проведення PEST-аналізу відбувається у п'ять кроків: визначення факторів впливу; визначення сили впливу факторів; визначення рівня можливих змін фактору; визначення реальної значимості факторів; створення загальної таблиці PEST-аналізу.

Для чіткого визначення мети нашого дослідження, а саме – економічно ефективної організації та проведення змагань з фехтування нами планується використати методику SMART-аналіз.

SMART – методика, що використовується в проектному управлінні, менеджменті, персональному розвитку як критерій оцінки задачі або мети. Утворена зі слів «specific», «measurable», «attainable», «relevant», «time-bound» – конкретна, вимірювана, досяжна, доречна, визначена в часі. Вважається, що відповідність наведеним критеріям значно збільшує імовірність досягнення мети.

Конкретність. Першим критерієм є необхідність мати конкретну, специфічну мету замість абстрактної. Це значить, що ціль має бути зрозумілою і однозначною. Наша мета – здійснити економічно ефективну організацію

змагань з фехтування на основі критеріїв для оцінювання, які в подальшому будуть нами розроблені.

Певними фахівцями при використанні даної методики рекомендується орієнтуватись на такі питання: чого я хочу досягти?; специфічні причини, майбутні вигоди і переваги у разі досягнення мети?; хто задіяний, кого це стосується?; вказати місце розташування; вказати вимоги та обмеження.

Вимірюваність. Другий критерій наголошує на необхідності мати вимірювані показники для визначення прогресу досягнення мети. Вважається, що прогрес у досягненні мети не можна виміряти, бо неможливо знати, чи є рух в напрямку успішного завершення.

Фахівці вважають, що при врахуванні критерію вимірюваності необхідно акцентувати увагу на таких питаннях: Скільки?; Як можна дізнатися, що мети досягнуто? Усі ці показники мають бути вимірюваними.

Досяжність. Третій критерій наголошує на важливості реалістичності мети. При створенні мети необхідно зважити на наявність ресурсів, часу, грошей, компетенцій.

Актуальність. Четвертий критерій наголошує на необхідності вибору цілей, які мають значення.

Дослідниками зазначено, що актуальні цілі можуть відповідати на такі питання: чи це варто того?; чи слушний час?; чи відповідає це іншим потребам?; чи мета поставлена тому виконавцю, команді?; чи це може бути застосовано у поточному, соціо- економіко- технічному середовищі?

Визначеність в часі. П'ятий критерій наголошує на важливості задання кінцевої дати виконання. Постановка кінцевої дати допомагає зосередити зусилля на досягненні мети у визначений строк чи раніше.

Фахівцями зазначено, що ви-

значена в часі мета зазвичай відповідає на такі питання: Коли?; Чого можна досягти за певний період?; Чого можна досягти за сьогодні?

Отже, нами було проаналізовано три основні методики, які дозволяється використати при дослідженні процесів організації та проведення змагань з фехтування, а також для оцінювання економічної ефективності. В подальшому на основі цих методик планується розробити стратегічний аналіз організації змагань та перевірити його на практиці.

Висновки. У сфері фізичної культури та спорту методики SWOT-аналіз, PEST-аналіз і SMART-аналіз використовувались для розробки концептуальних основ успішного і динамічного розвитку фехтування у спортивних школах в Україні, для аналізу конкурентоспроможності фітнес-клубів, для формування загальної картини факторів макросередовища, які мають найбільший вплив на функціонування ДЮСШ

З урахуванням усіх особливостей процесу організації та проведення змагань з фехтування цінність проаналізованих нами методик полягає у тому, що їх можливо адаптувати до процесу оцінювання економічної ефективності організації та проведення змагань з фехтування. **Перспективними напрямками** в оцінюванні вважається визначення сильних і слабких сторін в організації змагань з фехтування, а також можливостей і загроз їх проведення. Також при врахуванні політичних, економічних, соціальних і технологічних факторів можливим є визначення усіх аспектів, які впливають на організацію змагань з фехтування.

Література

1. Терещук М.В. Організаційно-методичні засади розвитку гольфу в Україні: автореф. канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.01 / М.В. Терещук. – К., 2015. – 21 с.
2. Павлюк І.С. Організаційні основи розвитку ігрових видів спорту в Україні (на прикладі гандболу) : автореф. дис. канд. наук з фіз. виховання і спорту : спец. 24.00.01 «Олімпійський та професійний спорт» Павлюк І.С. /; НУФВСУ. – К., 2008. – 19 с.
3. Борисова О.В. Современный профессиональный спорт и пути его развития в Украине (на материале тенниса) : [монографія] / О. Борисова – К. : Центр учебной литературы. – 2012. – 312 с.
4. Дрюков О. SWOT-аналіз як інструмент стратегічного аналізу і планування розвитку видів спорту в спортивних школах України / Олександр Дрюков // Актуал. пробл. фіз. культури і спорту. – 2015. – № 1. – С. 8-15. (Видання включено до переліку фахових видань України) Балабанова Л.В. SWOT-аналіз – основа формування маркетингових стратегій / Л.В. Балабанова. – К.: Знання, 2005. – 301 с.
5. Дрюков О.В. Діяльність дитячо-юнацьких спортивних шкіл на сучасному етапі розвитку спорту: автореф. канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.01 / О.В. Дрюков – К., 2016. – 23 с.
6. Путятіна Г.М. Організаційні аспекти оптимізації діяльності спортивних шкіл на основі програмно-цільового управління: автореф. канд. наук з фіз. вих. і спорту: 24.00.02 / Г.М. Путятіна. – Х., 2007. – 20 с.
7. Серета Н.В. Організаційно-управлінський механізм впровадження маркетингу в систему дитячо-юнацьких спортивних шкіл: автореф. канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.02 / Н.В. Серета. – Х., 2014. – 20 с.
8. Osita, Christian; Onyebuchi, Idoko; Justina, Nzekwe (31 January 2014). «Organization's stability and productivity: the role of SWOT analysis» (PDF). 2 (9). International Journal of Innovative and Applied Research (2014): 23-32. Retrieved 17 March 2016.
9. Chermack, Thomas J.; Bernadette K. Kasshanna (December 2007). «The Use of and Misuse of SWOT analysis and implications for HRD professionals». Human Resource Development International. 10 (4): 383–399.
10. Пітин М. Сучасна система змагань у фехтуванні на шпагах // Пітин Мар'ян, Ваулін Олександр // Науковий часопис національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (Фізична культура і спорт)». К., 2014 – Вип. 9 (50) – С. 115-119.
11. Ваулін О. Обґрунтування критеріїв оцінювання ефективності організації змагань з фехтування / Ваулін Олександр // Науково-практичний журнал «Спортивний вісник Придніпров'я». – Дніпропетровськ: ТОВ «Інновація», (№3) 2015 – С. 15-18.
12. Організаційно-економічні чинники ефективності змагань із фехтування / Бріскін Ю.А., Пітин М.П., Нерода Н.В., Ваулін О.І. // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). – К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2014. – Вип. 11 (52). – С. 21-24.

